

عبور از توسعه (۵)

دکتر صادق واعظزاده

گفتم که سرنوشت بشر را در افق بلند مدتی که در فلسفه تاریخ عمدتاً مشترک تلقی می‌شود نباید با هدف‌های میان مدت جوامع بشری که در مباحث توسعه از آن سخن می‌رود، خلط کرد. در افق‌های میان مدت، هدف‌های جوامع لزوماً یکسان نیست. بنابراین مسیریهای پیشرفت آن‌ها متفاوت است. حتی اگر این هدف‌ها را یکسان فرض کنیم یعنی ویژگی‌های جامعه مطلوب را مشترک بدانیم باز هم مسیر پیشرفت جوامع یکسان نخواهد بود. زیرا مسیر پیشرفت علاوه بر هدف، بویژه در مراحل اولیه، به مبدأ حرکت یعنی شرایط موجود جامعه نیز وابسته است و کیست که وضعیت جوامع را در شرق و غرب و شمال و جنوب عالم یکسان بداند.

مناقشه متصور در این گزاره آن است که مسیر پیشرفت را مسیری واحد در نظر بگیریم که جوامع مختلف بر نقاط مختلف آن، مثل قطارهایی که پشت سرهم بر یک خط آهن می‌روند در حرکت باشند. یعنی همگی جوامع از همه نقاط مسیر عبور می‌کنند منتهی در زمان‌های مختلف. مثلاً شرایط اساسی که امروز کشورهای اروپای غربی دارند، جوامع آفریقایی اگر بخواهند توسعه یابند، در چند دهه بعد خواهند داشت. اما این مناقشه باطل است زیرا پیشرفت جوامع به‌طور خطی روی نمی‌دهد. مثلاً در توسعه فناوری، همه جوامع از کاربرد ماشین بخار عبور نمی‌کنند. بلکه از آن‌جا که جوامع اروپایی ماشین بخار را پشت سر گذاشته‌اند و به جای آن از ماشین درون‌سوز استفاده می‌کنند، بقیه جوامع اصولاً به شرایط استفاده از ماشین بخار وارد نمی‌شوند و یکباره از ماشین درون‌سوز استفاده می‌کنند. یعنی دقیقاً همان مسیر اروپا را طی نمی‌کنند بلکه تجارب و عبرت‌های اروپا را در تعیین مسیر خود دخالت می‌دهند. اما این واقعیت ممکن است دلیلی بر تفاوت مسیرهای پیشرفت نباشد بلکه برعکس، خود دلیلی بر تبعیت کامل از مسیر واحد تلقی گردد. زیرا تجارب و عبرت‌ها هم جزء مسیر توسعه است. پارادایم توسعه مناقشه یاد شده را تشدید می‌کند. بر طبق این پارادایم، توسعه شاهره‌ای است که کشورهای صنعتی پیموده‌اند و می‌پمایند. سایر جوامع که در شرایط اساساً متفاوتی از آن‌ها به سر می‌برند باید از هر راهی که می‌توانند به سوی این شاهراه حرکت کنند و خود را به آن برسانند سپس در مسیر شاهراه و پشت سر کشورهای صنعتی حرکت نمایند. به عبارت دیگر شاهراه توسعه هم چون رودی است که به دریا می‌رسد. هر کس که هوای دریا در سر دارد باید از راه رودخانه‌ها به این رود عظیم برسد و خود را به جریان آن بسپارد. رود دیگری موجود نیست و ایجاد گزینه‌ای دیگر برای رسیدن به دریا غیر ممکن است. ادامه در صفحه ۴

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی:

ما می‌توانیم تمدن نوین اسلامی را برپا کنیم

میتوانیم به قله‌های رفیع علمی برسیم؛ میتوانیم مرجع علمی جهان بشویم؛ میتوانیم خودمان را از حنارت علمی نجات بدهیم؛ که امروز نجات دادند و دشمنان ما، مخالفین ما دارند اعتراف میکنند که ایران به دانش دست یافته؛ نه فقط در زمینه‌های هسته‌ای، در زمینه‌های دیگر هم همین را دارند میگویند و اعتراف میکنند. این "میتوانیم" را که در روح این جوانهای ما دارد جَلان میکند، نگذارید از بین برود؛ شما هم بگویید میتوانیم و دنبال کنید این میتوانیم را. ما میتوانیم تمدن نوین اسلامی را برپا کنیم و دنیایی بسازیم که سرشار باشد از معنویت و با کمک معنویت و هدایت معنویت راه برود؛ این کارها را میتوانیم انجام بدهیم، که به توفیق الهی هم [این کار را] میکنیم.

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۹۲/۹/۱۹ فرمودند اینکه ما سیزده برابر متوسط رشد جهانی، سرعت پیشرفت [علم] داشته‌ایم، راست است؛ این را دیگران گفتند، مخالفین ما گفتند. در بخشهای مختلف، جوانهای ما کارهای بزرگی را بحمدالله توانستند انجام بدهند و کار کردند و پیش رفتند. توصیه‌ی من به وزیر محترم آموزش عالی و وزیر محترم بهداشت و درمان، بخصوص این است که نگذارید این چرخه‌ی حرکت کند بشود. این راه‌چه میتوانید توسعه بدهید و تسریع کنید و پیشرفت کنید. ایشان در این دیدار تاکید کردند یک "میتوانیم" ای را ملت ما گفته؛ نگذارید این "میتوانیم" تبدیل بشود به عکس آن. گفتند ما

سند ایجاد و حفظ فضای گفتمانی

پیرامون الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ابلاغ شد

دکتر صادق واعظزاده، رئیس شورای عالی و رئیس مرکز سند ایجاد و حفظ فضای گفتمانی پیرامون الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را که در جلسات ۵۱ مورخ ۹۲/۰۶/۰۲ و ۵۳ مورخ ۹۲/۷/۱۳ مطرح و در جلسه ۵۴ مورخ ۹۲/۷/۲۷ شورای عالی مرکز به تصویب نهایی رسیده بود، جهت اجرا ابلاغ نمود. این سند مشتمل بر ۶ ماده در موضوعات مقدمه، اهداف، اصول و مبانی گفتمان پیشرفت، محورهای گفتمان پیشرفت، راهبردها و اقدامات مرتبط و شیوه‌نامه‌های اجرایی است. راهبردها در این سند عبارتند از: استفاده حداکثری از ظرفیت‌های کشور به ویژه رسانه ملی در جهت گفتمان سازی و ترویج الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، بسترسازی و تسهیل حضور گسترده و پر نشاط جوانان در عرصه تفکر و مطالعه و ابراز نظر برای پیشرفت جامعه و نظام اسلامی و تعمیق آگاهی‌های دینی و انقلابی و تاریخی و فرهنگی و اجتماعی و سیاسی آنان، کمک به طرح مباحث مربوط به پیشرفت اسلامی ایرانی در مراکز علمی و در سطح وسیع جامعه با ارتقای انگیزه، آگاهی و مشارکت عمومی بویژه نسل جوان، برنامه ریزی و هماهنگی برای برگزاری و پشتیبانی نشست‌ها و همایش‌ها و کارگاه‌های علمی و دوره‌های تخصصی در زمینه‌ها و موضوعات مرتبط با موضوع الگو در سطح ملی و بین‌المللی.

وی در این ابلاغیه تاکید کرد با عنایت به اینکه برای اجرای راهبردهای این سند، استفاده از ظرفیت ملی تعریف و وظیفه دستگاه‌های همکار مشخص شده است، ترتیبی اتخاذ گردد تا به نحو احسن در ترویج گفتمان سازی الگو از ظرفیت دستگاه‌های ذکر شده، به نحو شایسته استفاده شود.

با حضور یک‌هزار تن از دانشجویان و جوانان از سراسر کشور؛

چهارمین کنگره پیشگامان پیشرفت برگزار شد

صفحه ۲

معرفی مقالات برتر سومین کنفرانس الگو جهت انتشار به مجلات علمی و پژوهشی معتبر

جلسات اول و دوم کمیته علمی سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به ریاست آقای دکتر پناهی رئیس کمیته علمی سومین کنفرانس و با حضور آقای دکتر اکبرزاده، معاون علمی و تقسیم کار ملی مرکز و دبیر کنفرانس و با شرکت تعدادی از اعضای کمیته علمی در روزهای ۹۲/۰۹/۰۲ و ۹۲/۰۹/۲۴ تشکیل شد. در اولین جلسه، فعالیت‌های انجام شده برای برگزاری سومین کنفرانس تشریح شد و شاخص‌ها و مولفه‌های کلی محورها و شیوه‌ی داوری مقالات توسط اعضای کمیته علمی مورد بررسی قرار گرفت. همچنین موضوع انتشار مقالات منتخب کنفرانس در مجلات علمی - پژوهشی معتبر مورد تاکید قرار گرفت و مقرر شد اقدامات لازم در این خصوص به عمل آید. در دومین جلسه، اعضاء کمیته علمی اسامی صاحب‌نظران مرتبط با مباحث مربوط به موضوعات کنفرانس را جهت افزایش مشارکت نخبگان و صاحب‌نظران در برگزاری کنفرانس مطرح و تاکید نمودند دبیرخانه کمیته علمی از آنان جهت نگارش مقاله و مشارکت علمی در برگزاری کنفرانس دعوت به عمل آورد. در این جلسه پیشنهادات مربوط به تکمیل شیوه نامه تدوین مقالات مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مقرر شد موارد تکمیلی مصوب در وبگاه کنفرانس درج شود. همچنین در مورد راهکارهای اخذ درجه علمی-پژوهشی برای مقالات برتر کنفرانس تبادل نظر شد.

جایگاه عدالت در گفتمان
انقلاب اسلامی و الگوی پیشرفت
اسلامی ایرانی ۳/

روش حکمی - اجتهادی ابزاری کارآمد
برای تغییر پیشرفت ایرانی - غربی
به ایرانی - اسلامی ۳/

افتتاح پژوهشکده الگوی اسلامی
ایرانی پیشرفت ۳/

برگزاری هفته پژوهش
و تقدیر از پژوهشگران و فناوران
برگزیده کشور ۳/

بایسته‌های نظام مالی اسلامی
در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت ۴/

ماتریس مسائل فرهنگی کشور تهیه می شود

دبیر اندیشکده فرهنگ اعلام کرد پانزدهمین جلسه اندیشکده فرهنگ در روز دوشنبه ۹۲/۹/۲۵ برگزار شد. مهم ترین بحث این جلسه، چگونگی تدوین نظام مسائل فرهنگی بود پس از بحث و تبادل نظر اعضا، در نهایت، مقرر شد ماتریس مسائل فرهنگی که از تقاطع محورهای چون باورها و اعتقادات، ارزش ها، هنجارها و ... با مقولاتی چون قانون، سیاست، ورزش و ... شکل می گیرد، با توجه به وضعیت فرهنگی و نیز مسائل روز کشور و در عین حال با بهره گیری

از کارهای پیشین انجام شده در این زمینه، بررسی و تصویب گردد. در این جلسه، همچنین درباره نحوه تدوین نظام واژگان اندیشکده بر مبنای مبانی غنی بومی و نیز موقعیت و وظیفه اندیشکده در مرکز تبادل نظر صورت گرفت.

از سایر اقدامات اندیشکده فرهنگ در آذرماه می توان به بررسی تشکیل حلقه تفکر با موضوع تغییرات فرهنگی در دانشگاه تهران و نیز مذاکره با اعضای پیشنهادی کارگروه فرهنگ عمومی اشاره کرد.

با حضور یک هزار تن از دانشجویان و جوانان از سراسر کشور؛

چهارمین کنگره پیشگامان پیشرفت برگزار شد

بازدیدهای فرهنگی شامل زیارت حضرت احمد بن موسی (ع) (شاهچراغ)، مدرسه خان، دروازه قرآن و مقبره خواجهی کرمانی، نماز جمعه، باغ ارم و باغ دلگشا، مجموعه سعیدیه، بازار و حمام و مسجد و کیل و ارگ کریمخان و مجموعه تخت جمشید شرکت کردند.

در مجموع از ۱۰۴۰ اثر رسیده به دبیرخانه کنگره، تعداد ۹۲۰ اثر شامل مقالات و دیدگاهها، ۸۰ اثر شامل آثار تصویری اعم از عکس، فیلم کوتاه و پویانمایی، نرم افزار و چندرسانه ای و ۴۰ اثر شامل وبگاه و شبکه های اجتماعی بود. از این تعداد آثار رسیده، ۳۶۲ اثر به عنوان آثار برگزیده و چاپی کنگره در مجموعه چکیده مقالات چهارمین کنگره پیشگامان پیشرفت و در قالب لوح فشرده تهیه و در زمان برگزاری کنگره توزیع گردید. همچنین از این تعداد ۶۴ مقاله برای ارائه شفاهی انتخاب و در چهار نشست موازی تحت عنوان: «هویت و سبک زندگی اسلامی جوانان»، «جوانان، فضای مجازی و شبکه های اجتماعی» و «پیشرفت علم، فناوری، نوآوری و کارآفرینی جوانان» توسط دانشجویان در حضور اساتید ارائه شد.

لازم به ذکر است که دبیرخانه کنگره پیشگامان پیشرفت جهت اطلاع رسانی و آشنایی دانشجویان با افکار و نظرات یکدیگر نیز اقدام به انتشار دو شماره ویژه نامه پیشگامان پیشرفت نموده است که شماره پنجم ویژه نامه پیشگامان به شمارگان ۳۰۰۰ نسخه در تاریخ مهرماه به تمامی انجمن های علمی، تشکلهای دانشجویی، کانون های فرهنگی و تشکلهای صنفی دانشجویی ارسال شد و ششمین شماره ویژه نامه پیشگامان نیز در تاریخ آذرماه ۱۳۹۲ به شمارگان ۱۰۰۰ نسخه چاپ و در بین حاضرین در کنگره چهارم توزیع گردید.

چهارمین کنگره پیشگامان پیشرفت با حضور حدود هزار نفر از جوانان و دانشجویان علاقه مند و صاحبان اهل قلم و بیان و دارای دیدگاه های راهبردی و ایده های نو و در قالب انجمن های علمی، کانون های فرهنگی، هنری و ادبی، تشکلهای دانشجویان و طلاب، کانون های صنفی دانشجویی، نشریات دانشجویی و حوزوی و دفاتر استانی بنیاد ملی نخبگان در تاریخ پنجشنبه و جمعه ۱۴ و ۱۵ آذرماه در شهر شیراز برگزار شد.

در مراسم افتتاحیه چهارمین کنگره پیشگامان پیشرفت که در تالار حافظیه شیراز برگزار شد، علاوه بر دکتر واعظ زاده رئیس شورای عالی و رئیس مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، سه تن از دانشجویان مقاطع تحصیلی از دانشگاه های تهران، تربیت مدرس و شیراز در جمع شرکت کنندگان در کنگره پیرامون ضرورت حضور جوانان در برنامه ریزی برای پیشرفت کشور سخنرانی کردند و بعد از اتمام مراسم نیز نشست های تخصصی کنگره به صورت موازی و در چهار سالن مجزا آغاز شد.

در مراسم اختتامیه این کنگره که با حضور برخی اساتید و چهره های ماندگار استان فارس برگزار شد، هر یک از اساتید برگزیده با ایراد سخنانی به طرح دیدگاهها و خلاصه های از تجارب و نظرات خود پرداختند و توصیه هایی را به دانشجویان طالب پیشرفت ارائه دادند. در پایان مراسم اختتامیه نیز از برگزیدگان کنگره با اهدای لوح و تندیس تقدیر به عمل آمد.

یادآور می شود که مراسم افتتاحیه و اختتامیه و همچنین نشست «هویت و سبک زندگی اسلامی ایرانی جوانان» در سالن اصلی به صورت ویدئویی برای اولین بار به صورت زنده قابل دریافت و مشاهده بود. با پایان نشست های تخصصی کنگره در روز پنجشنبه، دانشجویان در برنامه ها و

دکتر شمسی پور:

تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

به تشتت آرا در کشور پایان می دهد

مختلف کشور بر کسی پوشیده نیست. این دانشمند برجسته در ادامه با بیان اینکه باید در برخی حوزه های تدوین الگو سرعت بیشتری به خرج داد، تصریح کرد: می توان مسائل را دسته بندی کرد و برخی از مسائل را سریع تر و برخی را با تأمل بیشتری مورد بحث قرار داد و تصویب کرد.

دکتر شمسی پور در همین زمینه لزوم دقت و کار تدریجی در اکثر حوزه های مربوط به الگو را مورد تأکید قرار داد و گفت: این مقوله باید تداوم داشته باشد و همواره از طریق پایش مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

وی که در ششمین نشست اندیشه ورزی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت شرکت کرده بود، در پایان با اشاره به حضور اساتید بنام در مرکز، خواستار حضور فعال اساتید و علاقه مندان از دانشگاه ها و مراکز متعدد علمی و تحقیقاتی برای کمک رسانی و ارائه نظرات در مورد تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت شد.

استاد ممتاز دانشگاه رازی کرمانشاه معتقد است: با توجه به تشتت آرای موجود در مدیریت و اداره کشور، تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت می تواند به انسجام تصمیمات منسجم در کشور کمک فراوانی کند.

دکتر شمسی پور، محقق و دانشمند برجسته ایرانی در گفت و گو با پایگاه اطلاع رسانی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، در مورد ضرورت تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با اشاره به نظر رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد تدوین الگو گفت: تشخیص ایشان بالاترین ضرورت تدوین است و باید در کنار موضوعی چون انسجام در تصمیم گیری ها به آن توجه کرد و مد نظر قرار داد.

وی ادامه داد: هم اکنون کشور با تشتت آرا در حوزه های مختلف و به ویژه مدیریت کشور، مواجه است و از این نظر ضرورت تدوین الگو برای مدیریت و راهبری مسائل

بیت الحکمه بغداد

(بخش دوم)

دکتر سید احمد رضا خضری
دانشیار دانشگاه تهران

در شماره قبل چستی و چگونگی تاسیس دارالحکمه بغداد که از نخستین مؤسسه های علمی و پژوهشی در تمدن اسلامی است و در عصر اول عباسی در بغداد بنیاد نهاده شد، ارائه گردید. در این شماره ادامه مطلب به اطلاع خوانندگان محترم می رسد:

ب) رویکرد و عملکرد:

رویکرد و عملکرد بیت الحکمه از دیر باز تا کنون محل بحث و گفتگو بوده است و متأسفانه یافتن اطلاعاتی دقیق از این موضوع در میان انبوه گزارش های اغراق آمیز و نامطمئن دشوار می نماید. با این همه از مطالعه منابع کهن و پژوهش ها و مطالعات جدید چنین بر می آید که بیت الحکمه افزون بر کارکرد تشریفاتی و تزیینی خود، دارای فعالیت های متنوع و گسترده ای بود که اهم آنها را می توان این گونه بیان کرد:

– ترجمه آثار علمی از زبان های گوناگون به زبان عربی
– انجام پروژه های پژوهشی و تحقیقات علمی در حوزه های مختلف به ویژه فلسفه، نجوم، طب، ریاضیات و طبیعیات
– انجام خدمات کتابخانه ای و اطلاع رسانی علمی
– برگزاری نشست های علمی و نظریه پردازی و برپائی جلسات مباحثه و مناظره با حضور خلفاء
– انجام خدمات نشر و استتساخ کتاب
– انجام فعالیت های رصدخانه ای و تدوین زیچ نامه های جدید

– تألیف و نگارش کتاب در حوزه های مختلف علمی
– ساختار و اجراء:
بیت الحکمه ساختاری ساده اما چابک و کارآمد داشت. در رأس آن شخصیتی برجسته با عنوان «صاحب بیت الحکمه» قرار داشت. این فرد که مستقیماً از سوی خلیفه بدان مقام دست می یافت، خود از دانشمندان و مترجمان برجسته بود. برخی از این افراد عبارتند از: سهل بن هارون، سعید بن هارون، سلم و فضل بن نوبخت که بیشتر آنها از میان ایرانیان برخاسته بودند. پس از وی مترجمان قرار داشتند که بر اساس زبان دانی و مهارت در ترجمه به خدمت گرفته می شدند. شماری از برجسته ترین مترجمان بیت الحکمه عبارتند از: عبدالله بن مقفع، یحیی بن بطریق، یوحنا بن ماسویه، حجاج بن مطر، حنین بن اسحاق، اسحاق بن حنین، حبیب بن حسن، ثابت بن قره و ... پس از اینها شماری از افراد برای پشتیبانی و تأمین تدارکات وجود داشتند که با عنوان کاتب، نسخه بردار، و راق و صحاف به تکمیل چرخه تولید در بیت الحکمه یاری می رساندند. ادامه مطلب شامل پیامدها و امکان الگو سازی در شماره آینده درج خواهد شد.

اخبار مرکز

اخبار مرکز

هفتمین نشست اندیشه‌ورزی برگزار شد

جایگاه عدالت در گفتمان انقلاب اسلامی والگوی پیشرفت اسلامی ایرانی

هفتمین جلسه از سلسله نشست‌های اندیشه‌ورزی با سخنرانی حجت الاسلام و المسلمین احمد واعظی، عضو شورای عالی مرکز با عنوان «جایگاه عدالت در گفتمان انقلاب اسلامی و الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی» در روز شنبه ۳۰ آذرماه ۱۳۹۲ از ساعت ۱۵:۳۰ الی ۱۷:۳۰ در مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار شد. چکیده سخنان ایشان در ادامه می‌آید: به اقتضای تعالیم اسلامی هر گونه الگوی پیشنهادی پیشرفت، لزوماً بایستی عدالت محور باشد همچنان که بایستی معنویت گرا نیز باشد. به منظور پرهیز از شعارزدگی و ساده‌نگاری در مورد ایفای نقش‌های احتمالی عدالت در پی‌ریزی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت لازم است تصویری روشن از مباحث گسترده و جدی عدالت در اختیار باشد. در میان مباحث نظری مربوط به عدالت دو محور خاص (الف) تفتیح مفهومی عدالت و اقسام آن و (ب) مباحث مربوط به جانب‌هنجاری (Normative)

عدالت از اهمیت خاص برخوردار است. در تفتیح تلقی اسلامی از عدالت، عدم خلط عدالت صوری و قالبی با عدالت محتوایی و جوهری از یک سو و عدم فرو کاستن عدالت به مفاهیم و فضایل همبسته‌های نظیر مساوات و برابری، حق، درستی اخلاقی از نکات راهگشای محور اول است. همچنان که تفکیک «عدالت» از «عدالت توزیعی» و «عدالت اجتماعی» نیز مهم و اساسی است. جانب‌هنجاری عدالت معطوف به بحث در اصول و معیارها و ضوابط عدالت است که عدالت در هر ساحتی از ساحات‌های حیات اجتماعی به تحقق آن معیارها و اصول حاصل می‌شود. در این محور مهم، نخست باید مشخص کرد که عرصه‌ها و ساحات‌ها و زمینه‌هایی که عدالت به مثابه یک فضیلت و ارزش اجتماعی، مجال حضور و ظهور دارد کدام است و ثانیا لازم است معیارها و اصولی که عدالت را در آن عرصه و حوزه محقق می‌سازد مشخص و معین گردد. ادامه در صفحه ۴

اخبار مرتبط

افتتاح پژوهشکده الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

پژوهشکده الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در دانشگاه علم و صنعت ایران افتتاح شد. دکتر منتظری در آیین گشایش پژوهشکده الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت که در محل این پژوهشکده برگزار شد، از افتتاح این پژوهشکده به عنوان یکی از نقاط عطف در برنامه های پژوهش و فناوری دانشگاه نام برد. همچنین دکتر جبل عاملی، سرپرست پژوهشکده الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت از پیش بینی سه گروه اولیه کاری «گفتمان پیشرفت»، «مدیریت و رهبری تحول» و «مدلسازی و شبیه سازی» در این پژوهشکده خبر داد. گفتنی است پژوهشکده الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت با اهداف:

۱- ایجاد و مدیریت فضای گفتمانی پیرامون الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت مبتنی بر الگویی جامع، نظام مند و منسجم برای گفتمان سازی؛ ۲- شناسایی، تربیت و ساماندهی نیروهای خلاق، متعهد و توانمند پیرامون الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت و تسهیل نقش آفرینی آنها در این عرصه؛ ۳- همکاری با مراکز علمی و تحقیقاتی پیرامون طراحی و تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت؛ ۴- طراحی ساز و کارهای انگیزشی نوآورانه با هدف تبدیل موضوع «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» به مطالبه عمومی و چشم‌انداز مشترک جامعه نخبگانی جوان، راه اندازی و تاسیس شده است.

چکیده مقاله

الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت بر اساس مبانی نظری «پیشرفت» در قرآن کریم و روایات بر محور تکامل عقل جمعی

این مقاله توسط آقای دکتر عباس مصلاهی پور، دانشیار دانشگاه امام صادق (ع) و حسین امینی نگاشته شده و در شماره ۲۲ فصلنامه رهیافت انقلاب اسلامی، بهار ۱۳۹۲ منتشر شده است. نگارندگان معتقدند واژه پیشرفت متناظر با دو واژه Progress (ترقی) و Development (توسعه) در فرهنگ غربی است که به ترتیب پیشرفت ضروری تاریخی و پیشرفت ارادی اجتماعی را افاده می‌کنند. در بحث الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت این

در ششمین نشست اندیشه‌ورزی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مطرح شد:

روش حکمی - اجتهادی ابزاری کارآمد برای تغییر پیشرفت ایرانی - غربی به ایرانی - اسلامی

ششمین نشست از سلسله نشست‌های اندیشه‌ورزی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با سخنرانی رئیس موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، پیرامون نقش روش حکمی-اجتهادی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار شد. دکتر خسرو پناه در این نشست دیدگاه‌های خود را مطرح کرد و پس از آن حاضران به طرح سوالات و دیدگاه‌های خود در مورد این روش پرداختند. رئیس موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران در سخنرانی خود، با اشاره به فرایند تمدن سازی اسلامی، آغاز آن را بیداری اسلامی و همراه شدن با عقلانیت و جریان عقلانیت اسلامی برشمرد و با بیان اینکه پس از این شرایط است که می‌توان وارد بحث حکومت اسلامی شد، خاطر نشان کرد: تا زمانی که حکومت اسلامی نباشد، جامعه اسلامی شکل نمی‌گیرد. در همین زمینه برای نیل به پیشرفت اسلامی نیز باید در حوزه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری این امر

را محقق کرد. وی ادامه داد: پیشرفت اسلامی عبارت است از تغییر تدریجی، تکاملی، کوشری و جامع‌نگر مبتنی بر حکومت اسلامی. از سوی دیگر این پیشرفت مبتنی بر عقلانیت اسلامی، انسان، هستی، معرفت، ارزش و دین‌شناسی اسلامی و ارکان حکومت اسلامی است. دکتر خسرو پناه در ادامه با اشاره به اینکه اجتهاد در توصیف انسان مطلوب بسیار کارآمد است، در مورد روش حکمی - اجتهادی اظهار داشت: این روش علاوه بر توصیف پیشرفت تحقق یافته ایرانی - غربی توان توصیف پیشرفت مطلوب ایرانی - اسلامی و چگونگی تغییر از پیشرفت ایرانی - غربی به پیشرفت مطلوب ایرانی - اسلامی را مورد بررسی قرار داد. وی تصریح کرد: این روش می‌تواند در توصیف پیشرفت حکیمانه و تغییر توسعه مدرن به این نوع از پیشرفت ایفای نقش کند. در این زمینه باید بر مولفه‌های پیشرفت متمرکز شد و از آن بهره گرفت.

اخبار مرتبط

برگزاری هفته پژوهش و تقدیر از پژوهشگران و فناوران برگزیده کشور

هفته پژوهش و فناوری امسال با شعار «پژوهش و فناوری، کلید توسعه پایدار» از ۲۳ آذر ماه آغاز شد. همچنین طی مراسمی با حضور حجت الاسلام والمسلمین دکتر حسن روحانی، رئیس‌جمهور در سالن اجلاس سران، پژوهشگران و فناوران برگزیده کشور، پژوهشگران و مدیران پژوهشی برگزیده وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی و مدیران پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی، موسسات پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری برتر، فناوران و مدیران فناور برتر، نشریات برتر و قطب‌ها و انجمن‌های برتر تجلیل شدند. هفته پژوهش و فناوری با برپایی مراسم مختلف در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی سراسر کشور و معرفی پژوهشگران برگزیده و برپایی نمایشگاه‌هایی از دستاوردهای پژوهشی و فناوری محققان گرامی داشته شده است. علاوه بر این چهاردهمین نمایشگاه دستاوردهای تحقیقاتی و فناوری محققان کشور نیز در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران پذیرای عموم بازدیدکنندگان بود.

مقاله با استفاده از آیات و روایات در پی پاسخ به این سوال است که پیشرفت اسلامی در معانی متناظر با دو مفهوم فوق چیست و چه امری در آن اصالت داشته و نتیجتاً به چه آثاری منتهی می‌شود. بر همین اساس اصالت را با تکامل عقل دانسته و با شناسایی عقل جمعی علاوه بر فردی در روایات به تحلیل تکامل ضروری عقل جمعی بالقوه پرداخته است (ترقی). پس از آن به رغم ضروری بودن این تکامل با تفکیک عقل به فطری و اکتسابی (ذاتی و بالقوه)، نقش جامعه اسلامی را در

این پیشرفت تبیین کرده است. بر همین اساس دو وظیفه را بر دوش آنان دانسته است: توجه و اطاعت از اوامر اولیای الهی و عمل‌گرایی عاقلانه. در نهایت برای فهم دقیق تر ابعاد مختلف این پیشرفت به آثار عقلانیت اسلامی بر اساس آیات و روایات پرداخته است که عبارتند از: مخاطب دستورات الهی بودن و فهم و اطاعت پذیری از آنها، وجه جامع بودن آن، ملازمت با نظام ارزشی و هنجاری خاص، ترادف معنایی با واژه حیات و تاثیر غیر مستقیم در عالم تکوین.

معرفه کتاب

احیای تمدن ایرانی اسلامی

این کتاب توسط آقای دکتر مهدی سنایی، دانشیار علوم سیاسی دانشگاه تهران با همکاری آقای شعیب بهمن نگاشته شده و در سال ۱۳۸۹ از سوی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی و بوسیله انتشارات کمیل منتشر شده است. فصل نخست کتاب حاضر به طرح دیدگاه‌ها و نظریه‌های مرتبط با آن فرهنگ و تمدن اختصاص دارد و مولفین در آن آراء و عقاید اندیشمندانی نظیر ابن‌خلدون، اسوالد اشپینگر، ویکو، هردر، هگل، توین بی و هانتینگتون را مورد بحث و بررسی قرار داده‌اند. در فصل دوم به تمدن ایرانی اسلامی و مظاهر علمی، فرهنگی، هنری و ... آن که در اندیشمندان و متفکران بزرگی نظیر فردوسی، فارابی، ابن سینا، ابوریحان بیرونی، غزالی خواجه

چکیده مقاله

بایسته های نظام مالی اسلامی در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

این مقاله توسط آقایان دکتر مهدی صادقی شاهدانی، دانشیار و رئیس دانشگاه علوم اقتصادی و حسین محسنی تهیه و در دو فصلنامه مطالعات اقتصاد اسلامی، شماره ۱۰، بهار و تابستان ۱۳۹۲ منتشر شده است. نگارندگان معتقدند تبیین و تدوین جایگاه نظام مالی اسلامی از منظر مبنایی و فرآیندهای عملیاتی در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت به منزله یک گام جهشی و روبه جلو در مسیر تعالی کشور به شمار می رود.

شهد محمد باقر صدر(ره)، مدل های اقتصادی و مالی اسلامی در مرحله تکوین قرار دارند و این در حالی است که مبنای و چارچوب تدوین یافته مکتب (زیربنای) و این مدل ها (روبنای) نظام اقتصاد اسلامی هستند. با عنایت به ماهیت اکتشافی ابعاد مالی اسلامی در وهله اول باید جایگاه نظام مالی اسلامی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در ابعاد اکتشافی طراحی و تدوین شود. این مقاله فراهم کننده تاملی در چرایی جایگاه نظام مالی اسلامی در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت است تا یک نقشه مبتنی بر اندیشه های اسلامی و الگوهای بومی ارائه دهد. لذا در این مقاله، لزوم عطف توجه به نقش و جایگاه نظام مالی اسلامی در الگوی پیشرفت جمهوری اسلامی ایران از مسیر تبیین اصول، هنجارها، اهداف و مشخصه های کارکردی حاکم بر نظام مالی اسلامی تبیین می شود.

جایگاه عدالت در گفتمان انقلاب اسلامی و الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی

ادامه از صفحه ۳

مشخص کنیم. در تفسیر موسع از آن، الگو شامل سطوح و لایه‌های متعددی نظیر مبنایی - اهداف - سیاست‌ها و راهبردها - شاخص‌ها و سنججه‌ها - مدل‌سازی و ارائه برنامه‌ها و بسته‌های اقدامی و عملیاتی می‌شود. از این رو در هر لایه باید به اقتضائات عدالت توجه داشت، همچنان که در الگوی جامع بایستی میان عرصه‌های گوناگون الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت تفکیک قائل شویم و نحوه حضور عدالت و اصول آن را در آن عرصه واکاوی نماییم.

از مباحث بسیار مهم این محور تعیین نسبت عدالت با دیگر فضایل اجتماعی است و اینکه در ظرف تراجم میان الزامات برخاسته از عدالت با دیگر الزامات برخاسته از سایر فضایل اجتماعی نظیر امنیت، آزادی، رفاه و مانند آن چه باید کرد؟ آیا عدالت در رأس فضایل اجتماعی است یا در عرض سایر فضایل است؟ فارغ از بحث در محورهای اساسی مربوط به عدالت، سطح انتظار خود از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را نیز باید

معرفه پایانه و رساله

چالش‌های نظری عدالت در جمهوری اسلامی ایران

انتقادی به وسیله ابزارهایی چون میزان عمق و پیچیدگی، میزان اجماع نخبگان و میزان تداوم به واکاوی ضعف‌های نظری گفتمان‌های مزبور پرداخته است که مهم ترین چالش‌های به دست آمده عبارتند از:

(الف) فقدان نظریه ای جامع، قابل قبول و مورد اجماع در باره عدالت اجتماعی بین نخبگان، دولت مردان و مردم که مبتنی بر اصول و مبنایی اسلامی باشد.

(ب) نگاه سطحی و تک سویه توأم با افراط و تفریط که مفهوم وسیع و همه جانبه را به ابعاد کم اهمیت فرو کاسته است.

(ج) عدم انطباق گفتمان های دولت ها با گفتمان فراگیر حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری. از آنجا که مقام معظم رهبری دهه چهارم انقلاب اسلامی را دهه «عدالت و پیشرفت» نامگذاری کرده است، جهت رفع چالش‌های نظری، پرهیز گفتمان‌ها از نگرش تک سویه، جزئی، جناحی، بانندی، غیرملی، غیراسلامی و به عبارت دیگر داشتن نگرش همه جانبه و فراگیر به عدالت اجتماعی در چارچوب چشم انداز ۲۰ ساله کشور در افق ۱۴۰۴ که به مثابه دکترین ملی کشور، هدف و مقصد جامعه را مشخص کرده و نیز گفتمان فراگیر حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری پیشنهاد می گردد.

این رساله توسط آقای غلامرضا ضابط پور در مقطع دکترای تخصصی به راهنمایی آقای دکتر غلامرضا بهروزی لک و مشاورت آقایان دکتر داود فیحری و دکتر احمد واعظی در دانشگاه باقر العلوم علیه‌السلام در سال ۱۳۹۰ انجام شده است. نگارنده معتقد است اگرچه تحقق عدالت اجتماعی، از دغدغه‌های دولت‌های پس از انقلاب اسلامی بوده، ولی معالوف در طول سه دهه جمهوری اسلامی با چالش‌های نظری و عملی فراوانی روبه‌رو بوده است. از این رو پرسش اساسی رساله این است که مهم ترین چالش‌های نظری عدالت اجتماعی در گفتمان‌های حاکم بر دولت‌های جمهوری اسلامی ایران چیست؟ فرضیه پیشنهادی مورد آزمون و بررسی آن بوده است که: نگرش سطحی و تک بعدی و یا به عبارت دیگر عدم تعمیم مفهوم عدالت اجتماعی و عدم طرح مفهوم عدالت اجتماعی به صورت سیستمی، عدم اجماع نظری در باره مفهوم عدالت اجتماعی بین نخبگان، دولت مردان و مردم، و بی‌قراری، گسست و عدم تداوم عدالت اجتماعی در گفتمان‌های جمهوری اسلامی از مهم‌ترین چالش‌های نظری عدالت اجتماعی در جمهوری اسلامی است. این رساله با استفاده از روش تحلیلی - نظری، خطوط فکری مفصل بندی شده گفتمان‌های حاکم بر دولت‌های جمهوری اسلامی ایران را توصیف کرده، سپس با ارزیابی

موسسات بین‌المللی

مرکز توسعه اقتصادی و اجتماعی جمهوری آذربایجان

Center for Economic and Social Development (CESD) of Azerbaijan

موسسه CESD در سال ۲۰۱۲ میلادی به عنوان

چهل و چهارمین اندیشکده برتر توسعه در دنیا انتخاب شده است. مرکز توسعه اقتصادی و اجتماعی (CESD) اتاق فکر برتر در آذربایجان، جهت ارتقا پژوهش و تحلیل‌ها در زمینه اقتصاد داخلی و خارجی تاسیس شده است تا بر فرآیند تصمیم‌سازی‌های سیاسی جامعه تاثیر گذاری مثبت داشته باشد. این مرکز اتاق فکر آذربایجانی دارای تخصص در زمینه سیاست اجتماعی و اقتصادی است که پل ارتباطی بین دولت و نمایندگان جامعه است. موسسه CESD یک اندیشکده‌ای در زمینه اصلاح اقتصاد عمومی به حساب می‌آید. سیاست و مدیریت اقتصاد عمومی یکی از زمینه‌های اصلی کاری CESD می‌باشد. چهار توصیه ارائه شده توسط این موسسه در زمینه سیاست و مدیریت اقتصاد در سال ۲۰۱۱ میلادی مورد تایید دولت آذربایجان قرار گرفت. مدیریت اقتصاد عمومی جزء فعالیت‌های محوری CESD بوده و فرصت بزرگی جهت بهسازی اموری مانند شفاف‌سازی و کارآمدنمودن برنامه‌ریزی‌های سرمایه گذاری و تعیین بودجه، کنترل هزینه‌ها و مدیریت

درآمد نفتی است. CESD همچنین در حال تلاش برای ارتقای حاکمیت مطلوب در آذربایجان می‌باشد. حکومت‌داری مطلوب بستگی به شفافیت، مسئولیت پذیری داشته و تابع ۸ ویژگی اصلی است. این ویژگی‌ها مشارکتی، اجماع‌گرا، پاسخگو، شفاف، مسئول، مؤثر و کارآمد، عادلانه و فراگیر بودن و تبعیت از حاکمیت قانون است. این ویژگی‌ها پاسخگوی نیازهای حال و آینده جامعه است. این مرکز این اصول و اولویت‌های کلیدی را در پژوهش‌ها، سیاست‌ها و مقرراتی و حمایت‌های اصلاحات نهادی، ساختاری و مقرراتی و ظرفیت سازی مدنظر قرار می‌دهد.

موسسه CESD مشغول به کار در زمینه افزایش مشارکت زنان در فرایند تصمیم‌گیری بوده و مطالعات مختلفی بر روی مسائل جنسیتی انجام داده و ابعاد جنسیتی در دیگر تحقیقات را در کانون توجه خود قرار داده است. این مرکز از نزدیک با کارآفرینان در بهبود فضای کسب و کار داخلی و به ویژه در تجارت خارجی، وارد کنندگان و صادر کنندگان کار می‌کند.

عبور از توسعه (۵)

ادامه از صفحه اول

هر کشوری باید بر قایق خود سوار شود و خود را به شاهره توسعه و تمدن برساند تا آنجا بر کشتی توسعه سوار شود و در مسیر شاهره به پیش رود. در این صورت جزء کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود. این کشورها شرایط و احکامی دارند که از سوی بانک جهانی تعیین شده است. شاخص توسعه انسانی، تعریف توسعه پایدار و هدف‌های هزاره که از سوی سازمان ملل متحد به رسمیت شناخته شده این شرایط را بسط داده و تعدیل کرده اما دگرگونی اساسی در پارادایم توسعه ایجاد نکرده است.